

VI KVINNOR

Pris 75 öre

Nr 4 * 1961

Höjda barnbidrag att vänta?

En dag i mars beslutade riksdagen, på förslag av 2:a lagutskottet, att en översyn ska företas av de allmänna barnbidragen. Underförstått: de bör höjas.

Anledningen var ett par motioner — dels en från centerpartiet som krävde att barnbidragen ska indexregleras, dels en från kommunisterna med förslag om en höjning av barnbidragen från 600 kronor och indexreglering. Den kommunistiska motionen utmynnade också i en hemställan till regeringen om att utreda och lägga fram en långtidsplan med sikte på att samhällets stöd till barnfamiljerna ska motsvara minst en tredjedel av barnkostnaderna.

Riksdagen beslutade alltså att följa 2:a lagutskottets förslag: se närmare på vad som kan göras för att öka stödet till barnfamiljerna. I sin motivering till förslaget framhöll utskottet hur uppenbart det är att stegrade levnadskostnader blir mera kännbara för barnfamiljerna än för de barnlösa och hur nödvändigt det därför är att vidta åtgärder som förhindrar ogynnsamma verkningar på barnfamiljernas levnadsstandard. Det är viktigt att barnbidragens belopp och utformning ges en lämplig avvägning:

»Vid en sådan avvägning måste man beakta, att barnbidragen utgör en kompensation för de tidigare ut-

gående barnavdragen vid den statliga och kommunala beskattningen. Med stigande levnadskostnader måste från denna utgångspunkt helt naturligt bidragen anpassas uppåt. För att barnfamiljernas standard inte skall släpa efter framstår det dessutom som skäligt att barnbidragen justeras med hänsyn till den allmänna standardhöjning som sker i landet.»

Vi borde alltså kunna räkna med att barnbidragen inom en inte alltför avlägsen framtid blir föremål för en ordentlig höjning. Kunde man därtill lita på att de görs värdebeständiga vore mycket vunnet. Med de ständiga prisstegringar vi drabbas av blir snabbt varje förbättring av barnbidraget illusoriskt om inte garantier för värdebeständighet skapas genom indexreglering av det.

BIRGER SJÖBERG

Frida i vårstädningen

Något ljuvt och änglaaktigt skiner omkring Fridas huvud, medge det. Särskilt när bak vårens blomgardiner kring hon går med små och lätta fjät. Icke något språng, som slår och skallar; fint, likt suset i en vass hon lopp. Ändå står ej Frida, vad man kallar, på vår samhällssteges högsta topp.

Hur hon i sin gärning så kan vara, denna gärning, kall och praktiskt lagd, vetenskapen söka må förklara då jag själv står kärleksfullt försagd. Springa kring med vattenfyllda käril, torka prismorna kring lampans rand, ändå bära sken av blom och fjärl, av en våg som glittrar vid sin strand.

Fönstrets vadd hon hastigt låter fara, andas rutan klar i denna stund för att strax därpå med händer snara gnida kopparkrukans matta rund. »Karl den tolfte's likfärds» alla kanter putsar hon vid bostons glada sång. Ljuvt nog vore för de blå drabanter om de kände handens mjuka gång.

Medan vårens blåstar glada dirra uti takets telefontrådssträng, byråns katt utav porslin ses stirra tankfullt ned på Fridas spring och fläng. Nu min ängels hand med hammarn bankar broderiet fast vid lätta dån: »Lägg inunder tröskeln tunga tankar och din hatt och stav i stuguvrän.»

Ej med bitterhet om livets lotter talar jag med kärleksrösten min, men jag jämför Rådmans milda dotter tryggt med Frida, så till sätt som sinn. Sade härskaren i frack och orden: »Tag Astrea du, min dotter fin», flydde jag till Frida in på gården, där hon jagar mal bakom gardin.

Vardags vind vid hennes ruta viner, vardags damm står tätt i hennes fjät, ändå något änglaaktigt skiner omkring Fridas huvud, medge det! Där hon syns bland spannar och bland pallar, kungligt strålar hon vid rök och dropp. Ändå står ej Frida, vad man kallar, på vår samhällssteges högsta topp.

Ingenting är viktigare än att alla barn får växa upp till friska och lyckliga människor. Men hälsa och lycka är ingenting som vi får till skänks av naturen; det är goda ting som bara kan vinnas genom mångas ständiga arbete och vaksamhet. En blick på världen i dag visar oss en värld fylld av sjukdom och lidande. En av världens främsta specialister i hälsovårdsfrågor, engelsmannen dr Leff, börjar en alldeles nyutkommen bok (Health and Humanity) sålunda:

»Världen är sjuk. I detta ögonblick ligger — i hela världen — miljoner människor på sjukhus, miljoner ligger sjuka hemma och miljoner går i arbete fast de är sjuka, och för dem är varje dag en hård kamp för att kunna hålla sig uppe. Det finns inga siffror som anger de många, som plågas av psykiska lidanden. Många människor dör just nu, många för egen hand, och deras liv kunde kanske ha räddats. Vi lever i vetenskapens tidsålder, och varje människa av i dag har rätt att vänta sig god hälsa och livsglädje.»

Om världen är sjuk i en omfattning som vi helst vill slippa tänka på, finns det ändå ur hälsosynpunkt stora skillnader — man kan säga att det finns två världar: de tekniskt högt utvecklade ländernas värld, den värld som vi tillhör och som är lyckligt lottad ur hälsosynpunkt, och å andra sidan de underutvecklade ländernas värld, som samma expert karakteriserar med följande ord:

»Människorna där svälter större delen av livet, och till sist tar svälten deras liv antingen i en stor hungersnöd eller genom att så småningom minska deras motståndskraft mot infektioner och masksjukdomar, som angriper miljoner och åter miljoner.»

Barnen faller i första hand offer för dessa och andra sjukdomar. Låt mig bara nämna ett exempel: »I Indonesien, som på många sätt har det ovanligt bra ställt för att vara ett underutvecklat land, dör ett litet barn varje minut året runt.»

Denna snabbskiss av världshälsan eller snarare »världsohälsan» har jag gjort för att vi ska kunna få det rätta perspektivet på våra egna problem, när vi litet närmare tar itu

Vi måste alla hjälpas åt att skapa ett människovänligt och därmed barnvänligt samhälle där inte, som nu ofta är fallet, hårdhet, hänsynslöshet och egoistisk beräkning uppmuntras utan där vänlighet och hänsyn till andra betraktas som självklart värdefulla egenskaper, säger provinsialläkare Hans Hedman i denna artikel som återger ett tal han nyligen höll i föräldraföreningen i Alfsta. Hans synpunkter och erfarenheter kan säkert vara till hjälp för många föräldrar.

Till omsorgerna om barnens hälsa hör också tandvården. Bristen på tandläkare har emellertid försatt oss i en mycket besvärlig situation: åt småbarnens tänder görs just ingenting och skoltandvården är på sina håll mycket bristfällig. Här behövs både en kraftigt ökande tandläkarutbildning och bättre tillvaratagande av de resurser som verkligen finns.

Hans Hedman:

Våra skolbarns hälsa

med att diskutera våra egna skolbarns kroppsliga och andliga hälsa och hur den ska skyddas och förbättras.

Som provinsialläkare får vi varje år en summarisk uppfattning om skolbarnens hälsa genom de allmänna skolundersökningarna. Man kan säkert som allmänt omdöme säga att elevernas kroppsliga hälsa är god. Det är mycket sällan som man träffar på undernärda barn eller barn som visar tendens till vitaminbrist eller blodbrist. De svåra infektionssjukdomarna har de sista åren nästan helt lyst med sin frånvaro.

Men låt oss inte ropa hurra i glädje över att det är så lyckligt ställt hos oss, utan låt oss ett ögonblick tänka efter *varför det inte ser ut i Edsbyn eller Alfsta som i en by utanför Delhi i Indien, där det bor 800 familjer, nästan alla så fattiga att de aldrig har tillräckligt att äta eller tillräckligt med kläder på kroppen.*

Människorna där är ständigt trötta och svaga av hunger. Deras hud och ögon är såriga på grund av vitaminbrist. Barnen lider av infektioner, masksjukdomar och blodbrist. Om dessa barn lyckas leva till 5 års ålder, börjar de arbeta och förtjäna litet pengar så att de kan köpa litet ris och — mycket sällan — litet kött eller fisk. Ytterst få kan läsa eller skriva. Denna by anses blomstrande i jämförelse med andra indiska byar.

Svaret är givetvis att vi bor i ett land med mycket högre levnadsstandard, där ingen behöver svälta, där alla får gå i skola och där vi har en förebyggande hälsovård, som hindrar uppkomsten av stora och svåra epidemier av infektionssjukdomar. Det är tack vare att det inte finns farliga bakterier eller maskägg i vattnet som vi dricker eller badar i eller i maten som vi köper i livsmedelsbutikerna. Det är tack vare att vi och våra barn blir vacci-

nerade mot tuberkulos och difteri och polio och andra sjukdomar. På det kommunala planet är det tack vare att vi har hälsovårdsnämnder och skolstyrelser som arbetar effektivt. Det ligger nära till hands att betrakta dessa ting som självklara, men i själva verket fordras en ständig vakthållning mot infektionssjukdomarna, och i det sammanhanget är det inte minst viktigt att alla föräldrar helhjärtat medverkar i de åtgärder som hälsovårdsnämnder, skolstyrelser, läkare och sköterskor eller lärare vidtar för att skydda barnens hälsa, vare sig det gäller barnens handtvättning och annan renlighet, vaccinationer eller annat.

*

Den förebyggande hälsovården är alltid viktigast och den kräver allas medverkan. Vår indiska bys problem kan inte lösas genom att vi skickar dit några läkare och några ton livsmedel och mediciner. Det blir bara hjälp på kort sikt. Indiens liksom Sveriges folkhälsa kan bara säkras genom god allmän levnadsstandard på grundval av en utvecklad teknik, som möjliggör att man allmänt kan ordna vattenledningar med rent vat-

ten och oskadliggöra smittoförande avfall så att alla — först och främst — får äta och dricka tillräckligt av smittofria födoämnen.

Den förebyggande hälsovården omfattar inte bara allt som syftar till att värna den kroppsliga hälsan. Den innefattar också skyddet av den själsliga hälsan. I själva verket kan man medicinskt aldrig helt skilja mellan kroppsligt och själsligt. Det är däremot praktiskt att särskilt tala om en speciell del av hälsovården — den s. k. mentalhygien — som har till mål att i första hand värna den andliga eller psykiska hälsan. Och nu kommer vi in på det för oss här i landet mest aktuella området — inte minst när det gäller skolungdomen.

På våra läkarmottagningar har vi mest att göra med skolungdom som har nervösa besvär av olika slag eller kroppsliga besvär som till övervägande del har sin orsak i själsliga rubbningar. Som skolläkare hinner vi alltför litet diskutera enskilda elevers problem med lärarna, men det är typiskt, när vi gör det, att det nästan alltid rör sig om problem på det psykiska området.

På det här området ligger det

mesta av de s. k. ungdomsproblemen, som i dag så allmänt diskuteras. Det sorgligaste är givetvis ungdomsbrottsligheten, som dock ofta får alltför stor plats i diskussionen. De flesta psykiatriker som sysslat speciellt med vårt lands ungdomsbrottslighet betonar i första hand att vi *inte har* många ungdomsbrottslingar. Det är inte hos oss som t. ex. i USA, där man f. n. räknar med att en pojke av fem under ungdomstiden invecklas i minst ett ungdomsbrottsmål inför domstol. Generellt gäller säkert i stället överläkare Hardings ord: »Vi har en utomordentligt fin ungdom i Sverige!» Dessutom måste vi komma ihåg att vi just nu har ovanligt många ungdomar i den ålder då man måste vänta sig en hel del problem.

Ungdomsbrottslighetens problem, liksom de allvariga psykiska rubbningar som kräver vård på särskilda sjukhus eller anstalter ska jag inte alls gå in på. I stället tänker jag — mycket anspråkslöst, tala litet om vardagens småproblem i skolbarnens värld, om vanor och rubbningar av vanorna. Det jag har att säga är kort och rymmer inga djupsinnigheter. Det utgör bara allmänt kunskaps gods och en praktikers erfarenheter av livet i Voxnadalen.

*

Det vanligaste trasslet med skolbarn — och även yngre barn — som har sin rot i själen och som jag möter på min mottagning, har att göra med mat och måltider. Mamma tycker att pojken eller flickan äter på tok för litet, eller barnet klagat över ont i magen, kräks kanske ibland då det ska äta. För det mesta finner man vid undersökningen ett friskt barn med gott hull: och i första hand kan man lugna föräldrarna med att barnet säkert får tillräckligt med mat. Det finns faktiskt många föräldrar som vill att barnen ska äta mer än de behöver. Detta är direkt skadligt. Dels är fetma inte heller hos barn något önskvärt. Dels är tjat på barnen om att äta fast de inte har aptit skadligt. All erfarenhet talar för att man aldrig, vare sig med lock eller pock, ska försöka tvinga ett barn att äta mer än det själv har aptit till. Vad barnet inte äter vid ett mål tar det igen vid ett annat. Försök att tvinga kan leda till besvärliga och långvariga rubbningar i barnets aptit, till magont och illamående.

I förbigående kan sägas att det torde vara lämpligt för våra skolbarn med tre ordentliga mål och ett mellanmål: en ordentlig frukost på morgonen med smörgås och gröt och mjölk, välling, mjölkchoklad eller liknande, skolfrukost, ett lätt mellanmål vid hemkomsten från skolan och middag då familjen i övrigt äter. Säkert kan man göra ganska olika, alltefter vad som passar bäst i varje familj, bara man i stort sett håller familjens ordning från dag till dag. Oreglerat snaskätande mel-

Forts. å sid. 17

Otänkbart med KVINNLIK REKTOR vid läroverket i Skara...?

Tjänsten som rektor vid ett läroverk ledigförklaras. Enda sökande är en kvinnlig pedagog, väl meriterad för tjänsten. Till hennes förtjänster utöver de rent pedagogiska meriterna hör hennes allmänt humana inställning, som på den tjänst det är fråga om borde räknas som ett mycket stort plus, en garanti för att de missförhållanden som rått vid skolan kommer att bekämpas och bringas ur världen. Men hon är kvinna, därtill en mycket stridbar sådan, och det passar tydligen inte skolstyrelsen som vänt sig till den statliga myndigheten, Skolöverstyrelsen, och begärt att få utannonsera tjänsten igen. Skall kvinnorörelsen finna sig i sådant? undrar Ulla Svensson i denna artikel.

Lektor Eva Åsbrink.

Härom året kom det anrika läroverket i lärdomsstaden Skara i skottgluggen för pressens uppmärksamhet. En storm restes mot »traditionerna» vid skolan. Förhistorien till den schism som sedan dess skakat läroverket i dess grunder och fått en stor del av lärarkraften att säga upp sina anställningar var en utredning av skolläkare doktor Folke Wingren, som presenterades för kollegiet vid ett extra sammanträde i mars 1960. Utredningen kom som en chock för lärarna. Doktor Wingren gick i sin utredning till attack mot en del av traditionerna vid skolan och nämnde dem vid sitt rätta namn: pennalism. Några exempel ur utredningsmaterialet skall här nämnas.

En studerande som efter en skallskada inte kunde bära sin skolmössa på »föreskrivet sätt» fick flera slag i bakhuvudet av äldre kamrater, varigenom hans skada förvärrades. Fall av livning påtalades och andra övergrepp. De yngre pojkarna i första ring fick agera tjänare och borsta skor, vara bärare, fungera som något slags väckarklockor på morgnarna och springa ärenden åt pojkarna i sista ringen. Det har konstaterats att de också fick köpa preventivmedel till de äldre pojkarna i stadens apotek! Första året i gymnasiet betraktades som ett »provår» och det har visat sig mycket svårt för elever med sitt föräldrahem utanför Skara att klara sig undan

när äldre elever vill »tala med dem». Över huvud taget tyranniserades de yngre eleverna, fick hoppa kråka i en skog utanför staden, man riktade en glödlampa i ögonen på dem i ett källargarage, för att nämna en del av det som framkom. Doktor Wingren ansåg det vara risk för bestående psykiska skador hos de barn som utsatts för en sådan mindervärdig behandling.

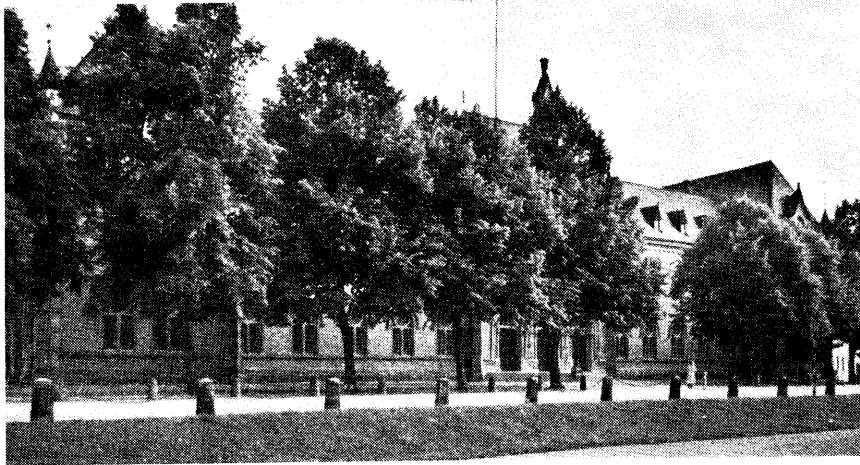
Utredningen skapade en väldig opinion bland lärarna inom skolan. Lektor Eva Åsbrink, som numera är anställd vid Lidköpings läroverk, men som är bosatt i Skara och under sjutton år varit lärare vid skolan, gjorde i detta sammanhang några uttalanden där hon gick skarpt till rätta med pennalismen vid läroverket. Det visade sig emellertid att det fanns delade uppfattningar om utredningens värde. Från djäkneföreningen — en underlig kamratförening i vilken flickorna vid läroverket är förbjudna att vara medlemmar och som varmt håller fast vid »traditionerna» — ställde man sig helt oförstående till kritiken, och även rektorn vid skolan ansåg historien överdriven och försökte i det längsta fördröja uppröjningsarbetet. Han har sedermera tvingats begära avsked från skolan, då schismen fick sådana proportioner, att han icke kunde upprätthålla ordningen vid skolan.

Nu är alltså rektorstjänsten vid skolan ledigförklarad, och en enda

sökande har anmält sig. En kvinna. Lektor Eva Åsbrink. Mitt i detta konservativa trask som kringgärdar skolan dyker det upp en kvinnosakskvinna med förkättrad uppfattning om kyrkan och kvinnan. Lektor Åsbrink är klar med sin doktorsavhandling som föreligger klar för tryckning. Hon beräknar att disputera för teologie doktorsgraden vid Lunds universitet i höst, förmodligen i oktober månad. Avhandlingen som är på drygt 400 sidors tryck och har titeln »Kyrkliga aspekter på frågan om kvinnans ställning i samhället 1809—1866» blir nummer tre i serien för kvinnohistoriska arkivet i Göteborg. Den har granskats av lundaprofessorerna Gerhard Hafström i rättshistoria samt Carl-Edvard Norman i kyrkohistoria och Ragnar Bring i dogmatik.

Lektor Åsbrink är aktiv socialdemokrat. Ordförande för Fredrika Bremerförbundet i Skara, ordförande för Konstföreningen, ledamot av biblioteksstyrelsen, huvudman vid sparbanken m. m. Som kvinna har hon alltså alla de »traditionsbundna» eleverna mot sig, gamla »traditionsbundna» målsmän, som själva varit elever vid skolan, skolstyrelsen i Skara och kyrkan. Hon har emellertid uttalat att hon står kvar med sin ansökan, vad som än sägs och tycks från vissa håll och att hon gärna gör en fullödlig arbetsinsats, för vilken hon är meriterad.

Skolstyrelsen i Skara är av en

Bakom all lummigheten skymtar vi det riksbekanta läroverket i Skara, där de kvinnliga elevernas enda rättighet är att delta i undervisningen...

annan mening och har beslutat att anhålla hos skolöverstyrelsen att få platsen ledigförklarad igen. Det skall här nämnas att länsskolnämnden, trots att den förklarar lektor Åsbrink vara såväl behörig som lämplig för rektorstjänsten, ändå stöder skolstyrelsens beslut att anhålla om nytt ledigförklarande av tjänsten. Det kan också nämnas att skolstyrelsen är mycket angelägen att poängtera, att den icke betraktar detta som en kvinnosaksfråga. Som motivering för beslutet anger man, att lektor Åsbrink skulle vara olämplig, därför att hon tidigare varit anställd vid skolan och således icke kan betraktas som neutral beträffande de tidigare stridigheterna vid skolan.

I ett uttalande till Vi Kvinnor säger lektor Åsbrink:

»Jag ställer mig helt oförstående till den motivering, som skolstyrelsen framkommit med, eftersom jag inte var anställd vid läroverket under de år striden pågick. Jag slutade min anställning i Skara och började vid Lidköpings läroverk för tre år sedan. Under det gångna året har en

hel rad av djäknelararna slutat vid skolan, och jag skulle alltså ställas inför ett så gott som nytt kollegium, som inte tidigare varit engagerat i schismen. Därför står jag fast vid vad jag tidigare sagt, att det till stor del är för att jag är kvinna, som man är obenägen att anställa mig som rektor. Man har ju inte på något sätt kunnat sätta min behörighet och lämplighet som rektor i tvivelsmål.»

Så långt vad som hänt. Nu återstår att se vad kvinnorörelsen i Sverige har att säga i denna sak. Här har vi under generationer arbetat för kvinnornas likaberättigande i vårt samhälle, och för närvarande är man även från myndigheternas sida inne på tankegången att fler kvinnor skall engageras i aktiv fostrargärning för att motverka ungdomsbrottsligheten. Och så skulle vi mitt för näsan på oss se och finna oss i att en medveten förkämpe för kvinnosaken, duktig pedagog, hatare av allt vad pennalism heter, med radikala och moderna synpunkter på undervisningsmetoderna, skall förbi-

gås, i realiteten därför att hon är kvinna och för att hon besitter ovan nämnda egenskaper!

Skolstyrelsen i Skara kan svänga sig hur den vill och hitta på alla möjliga undanflykter för sitt anmärkningsvärda beslut. Faktum kvarstår, att hela andan i läroverket är av könsdiskriminerande art. Flickornas enda rättigheter består i att delta i undervisningen. De har ingen möjlighet att påverka valet av talman vid läroverket, eftersom de s. k. djäkneföreningarna är förbehållna pojkarna. Det kan nämnas, att läroverket i Skara är det enda i landet, som inte har något elevråd. Det behövs icke mycket fantasi för att föreställa sig, hur pojkarna vid detta läroverk blir, när de som vuxna skall gå ut i livet, vilken inställning de t. ex. får till kvinnornas kamp för likaberättigande. Man kan nog också föreställa sig hur det skulle vara att ha en av dessa »akademiker» som arbetsgivarerepresentant vid förhandlingsbordet, när kvinnolöner och kvinnornas allmänna anställningsvillkor är på tapeten... Översitteriet och pennalismen får väl tyvärr också andra följder. Det måste skadligt inverka på elevernas livsåskådning och få rasfördomar och andra avarter till resultat.

Sista ordet är inte sagt i frågan. Alla goda krafter måste mobiliseras för att lektor Åsbrink skall få sitt rektorsämbete vid skolan och läroverket äntligen få arbetsro, få slut på pennalismen och införa hyfsade människovärdiga förhållanden för flickorna, de yngre pojkarna och lärarna.

Ulla Svensson

KÜHLUNGSBORN

MÅLET för sommarens BÄSTA och BILLIGASTE utlandssemester

ANMÄLNINGSBLANKETT

insändes med anmälningsavgiften kr 35:— till ÖSTERSJÖ-VECKANS RESEBYRÅ, Fack, Stockholm 6. Postgiro 50 73 53.

Namn:

Titel:

Postadress:

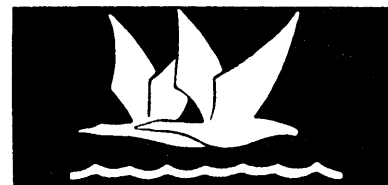
Jag önskar bo i tvåbäddsrums, trebäddsrums, fyrbäddsrums (stryk det som ej önskas) tillsammans med

Prisklass I ☐

Prisklass II ☐

BADORTSRESA ☐

SKV Vad god pricka för önskad resa.

Årets ÖSTERSJÖVECKA hålles den 8-16 juli - 9 underbara semesterdagar vid en av TDR:s förnämsta badorter vid Östersjön, eller 18 dagar den 4-21 juli. De vidsträckta sandstränderna står till förfogande för den som vill njuta av sol och hav.

Prisklass I 185:— hotell o. pensionat — Prisklass II 170:— privat rum — Badresa 18 dagar 370:—

Tre måltider varje dag på restaurang är inkluderade i resans pris, i vilket även ingår valfri måltidsdryck.

VID SKV:s FÖRBUNDSMÖTE DEN 25-26 FEBRUARI TALADE DR ANDREA ANDREEN OM ARBETET FÖR AVRUSTNING OCH FRED MOT BAKGRUNDEN AV ATOMBOMBSHOTET. VI ÅTERGER HÄR EN DEL AV HENNES TAL.

De två stora hindren på vägen mot avrustning är *okunnighet* och *misstro*.

Först detta om bristen på kunskap. Så många människor vet ännu inte att något nytt har hänt med kriget i och med upptäckten av atomklyvningen som möjliggjort kärnvapen. Aldrig förr har vi haft möjlighet att ohjälpligt skada mänsklighetens framtid. Vid ett kärnvapenkrig kan vi inte undvika att göra det.

Men detta är en kunskap som vi värjer oss emot. Det är så tråkigt att höra om. En engelsk journalist skrev för en tid sen: »Ingenting är så farligt som bomben. Ingen fara är så oundviklig som om bomben exploderar. Ingenting är mera troligt än att bomben kommer att explodera. Med andra ord ingenting är så viktigt som bomben. Samtidigt är ingenting så tråkigt som bomben. Tryckalster om detta ämne har egenheten att göra papperet grått och som samtalsämne är bomben som Atlanten för en skeppsbruten – vämjelig, ohyggligt stor, ohyggligt tråkig.» En svensk ledarskribent citerade för någon tid sen dessa rader men han underlät att citera fortsättningen av artikeln, författarens slutsats, som är den att *eftersom förmågan att tillverka kärnvapen aldrig kan försvinna så är vårt enda hopp att vi beslutar oss för att ej använda dem*. »Eftersom ingenting kan befria mänskligheten från möjligheten att förgöras så är ensidig kärnvapenavrustning (unilateralism) ett uttryck för tro på människornas vilja till fred. Därför är jag unilateralist.»

Det är nödvändigt att fortsätta kunskapsspridningen ända tills kriget är avskaffat. Och det finns redan gott om material även på svenska. Fortfarande är, tycker jag, Paulings bok »Aldrig mera krig» bättre än någon annan. Våra egna skrifter känner ni alla. Jag tror att man kan följa med både de böcker och bro-

Några av kongressdeltagarna diskuterar utkastet till handlingsprogram. Fr. v.: Kjellaug Ezelius, Sthlm, Göta Skoglund, Borås, Ingrid Ask, Malmö, Elsa Nygren, Ambjörby, och Gun Hultman, Värnamo.

ANDREA ANDREEN:

Hindren på vägen mot avrustning är okunnighet och misstro

schyrer som utges och de aktioner som avser att sprida kunskap genom att läsa dels Vi Kvinnor, dels Ny Dag, dels tidningen Freden. Den svenska sektionen av IKFF har låtit utarbeta en litteraturförteckning som kan rekvireras från deras byrå i Stockholm.

Man uttrycker ofta sprängverkan hos vätebomber i megaton. En megatonbomb har samma sprängverkan som en miljon ton trotyl. Trotyl är det sprängämne som används i s. k. konventionella torpeder, bomber etc. En 10-megatonbomb har minst dubbelt så stor sprängverkan som alla det andra världskrigets bomber sammanlagt. Det har beräknats att 20.000 megaton skulle räcka för att döda hela befolkningen i USA genom sprängverkan och utfall. Redan i april 1960 beräknades USA:s bomb-lager till 28.000 megaton och SSSR:s troligen ej mycket mindre.

I denna stund är läget givetvis

ännu farligare. Bomblagren har vuxit. Möjligheten att exakt träffa avlägsna mål är allt större. Robotar av olika storlek har upfunnits och blir alltmer fulländade. Snart kan vi sända dem från rymdstationer...

Mot bakgrunden av denna världssituation ter sig planerna på svenska atomvapen så orimliga att man blygs. Och dock måste vi fortsätta att ropa högt om dårskapen hos de politiker som är atomvapenförespråkare. Militärledningen arbetar oförtrutet för svenska atomvapen. Vår sista militärmanöver var ordnad som atomkrig. Och i mars blir det en ny stor manöver där deltagarna ska öva »stridstaktik i atomkrig». Och inte bara försvar. Ny Dag berättar att förutsättningarna vid stabsövningar nyligen varit att även försvararna har kärnvapenutrustning. Vid militärövningar får våra pojkar, som ni vet, lära sig att det går att skydda sig mot atomvapen. Men de får vis-

TVå av de utländska gästerna vid SKV:s förbundskongress: fr. v. Idl Fossen, Oslo, och Anna Nevalainen, Helsingfors, vice ordförande i vår finska systerorganisation.

serligen inte lära sig den grundläggande sanningen: *Avrustning är inte en utopi men tanken att försvara sig med atomvapen är en utopi.*

Förmodligen invänder nu våra militärmyndigheter att våra påtänkta taktiska atombomber skulle vara endast av samma storleksordning som Hiroshima-bomben, dvs. motsvarande 15.000–20.000 ton trotyl. Och så berättar man kanske om alla våra bergskyddsrum och om alla förbaserade man gjort och tänker göra och hur väl vår befolkning ska uppföra sig. Så det blir inte alls som i Hiroshima. Nej, kanske det. Men nog tänker man väl fälla mer än en Hiroshimabomb? Jag har hört om förråd på ett hundratal med tiden. Och så har vi fiendens atombomber som ju ska komma först. Är det så säkert att fienden inte fäller en vätebomb till svar på våra taktiska? I varje fall kommer det att fällas vätebomber över Leningrad och över Oslo och kanske över raketförsedda atomubåtar i Östersjön. Dessutom, vem har lust att överleva i ett utdött Europa och ha en väldig ökning av antalet missbildade och ärftligt sjuka barn? Tio gångers ökning beräknar man för hela världen efter ett storkrig och för oss, så nära, blir det mycket mer. Lyckligtvis — ja, det säger jag — blir det också en hög procent sterilitet i sådana områden så vi har utsikt att dö ut vi med.

En ledare i DN den 13/2 hade rubriken »Att överleva». Första styc-

ket sade ungefär precis vad här sagts. Men slutsatsen blev endast »att överleva i terrorbalansens skugga det är problemet för överskådlig framtid». I sanning en ynkelig utväg. Och därtill lika dyrbar som farofylld. Man instämmer med en författare som nyss skrev: »En värld som är så neurotisk att den tvingar små nationer att axla försvarsbördor av sådan storleksgrad att de förtar meningen med social och kulturell utveckling — det är en usel värld.»

Hur kommer det sig att även de som har klar kunskap — som den citerade ledarskribenten — inte drar slutsatsen att vi måste med enade krafter arbeta för att avskaffa kriget? Ja här kommer det andra stora hindret, det jag med ett milt ord kallat *misstro*. Jag mötte detta hinder extremt formulerat från en kollega under en järnvägsresa i höstas: han förklarade att han ansåg jordens förstöring genom vätebomber vara att föredraga framför kommunismens seger. Förgäves svarade jag att även om det vore så svårt att leva under kommunismen som han trodde så visste han ju så väl som jag att inga politiska system varar oförändrade genom tiderna och att nya tidens barn borde få forma sin värld utan att tyngas av de ärftliga sjukdomar som bleve de överlevandes lott efter ett kärnvapenkrig. Denna misstro, denna rädsla är även hos mindre extrema rustningsvänner det stora argumentet.

Ja, misstro och rädsla är huvudskälet till att avrustningen ej gör framsteg.

En amerikansk senator avslutade en officiell utredning 1960 om kemisk-biologisk-radiologisk krigsföring och dess avrustningsaspekter med orden: »Ingen avrustningsplan kan väntas fungera bra — oberoende av kontrollsystemets effektivitet — om ett gynnsamt klimat av internationell god vilja saknas.»

Därför måste vårt arbete för avrustning gå hand i hand med vår strävan att öka förtroendet folken emellan. En kväkare från Pasadena, USA, som deltog i KDV:s rådsmöte i Warszawa sade:

»Avrustning vilar i grunden på ömsesidigt förtroende. Förtroende gynnas inte av fruktan och misstänksamhet utan måste börja med ett erkännande av mänsklighetens gemensamma skuld och av allas vär-

dighet. Därför behöver människor överallt, om de bekänner sig till fredens ideal, noga överväga sin internationella inställning och fråga sig om denna inställning måhända är ett hinder för fred. — — — I en atmosfär där misstro härskar misslyckas nästan säkert underhandlingar om nedrustning. Världens människor bär en del av ansvaret för att skapa en bättre atmosfär. Om fred kunde börja hos den enskilde och leda till ökad goodwill så kunde detta bli en förtroendefond, som regeringar kunde utnyttja vid förhandlingar, som alla människor överallt kunde hjälpa till att bana.»

EFTERSKRIFT 20/3 1961

Redan vid vårt förbundsmöte nämnde jag några tecken på en ljusnande framtid, tecken på ökat förtroende och tecken på steg i riktning mot avrustning. Tecknen har blivit tydligare under den tid som gått sen dess.

Vi vet nu att arbetet på villkoren för upphörande med kärnvapenprov närmar sig sin fullbordan och att ett beslut kan väntas.

Vi ser att samarbetet mellan fredskrafterna i världen går framåt. De stora marscherna mot kärnvapen får allt flera deltagare från olika håll, det gäller både Japans årliga marsch, de engelska Aldermastonmarscherna och en transkontinental marsch i USA. De båda sistnämnda blir, hoppas vi, delar av en Europamarsch i sommar. I Norge är aktionen mot kärnvapen mäktig. Den kommer att vinna i styrka genom det möte av vetenskapsmän som ska äga rum i Oslo i början av maj i Nobelinstitutets lokaler. Mötet ordnas på initiativ av *Linus Pauling*, bland inbjudarna märks sju Nobelpristagare. Man skall diskutera vad som kan göras för att hindra spridning av kärnvapen till nya länder. En appell med samma syfte har sänts ut av *Linus* och *Ava Pauling*. Den har redan undertecknats av 700 personer med kända namn i 40 länder — från USA och SSSR — däribland 39 Nobelpristagare. Namninsamlingen fortsätter nu i stor skala för insändande till FN:s generalförsamling.

I detta sammanhang är det av stort intresse att statsminister *Erlander* på ett SSU-möte 16/3 uttalat att det innebär en ökad fara om fler makter har atomvapen.

Andrea Andreen

REWI ALLEY:

MISSVÄXT MEN INTE HUNGERSNÖD

I svensk press har det talats om hungersnöd i Kina på grund av missväxt. Det kan därför vara av intresse att läsa vad Rewi Alley, som kommer från Nya Zeeland och har bott i Kina under mer än hälften av sitt liv, skriver om födoämnesproblemet i Kina just nu.

Jag ser tillbaka på mina erfarenheter av Kina under 34 år. Åren 1927–1929 var det verkligen utbredd hungersnöd i nordvästra Kina och i Shantung. Då dog faktiskt miljoner. Det fanns en liten utländsk hjälporganisation som skickade ett arbetslag till Inre Mongoliets slätter och jag var med där en tid. Laget ledde grävning av en kanal som inte fungerade. Det var ett döende land. Senare under perioden 1941–1943 var det en torka i Honan som ledde till två miljoner dödsfall eller mera.

Men 1959, det första av de senaste terråren, besökte jag en kommun öster om Chengchow där jag år 1941 sett många döda. Jag fann att man trots torkan haft rekordskörd. Man hade genom samverkan lyckats bevattna fälten, detta var tack vare den nybildade kommunens insats.

De första åren under 1940-talet bodde jag i Sandan, Kansu. På den tiden var där hungersnöd varje vår. Många gamla och barn dog av hunger och de överlevande hade mest vilda örter och solsken att leva på. Det kom inga förfrågningar från utlandet om den saken. Jordägarna tyckte faktiskt att hungersnöd var rätt bra. De fick sälja sin lagrade säd till högt pris, de kunde ge lån med hög ränta och med den bästa jorden som säkerhet och så blev den jorden deras.

Numera — efter 1949 — lever människor längre, barnen dör inte som förut. Folket är landets rikedom och det finns nu många fler att försörja. Detta har blivit möjligt genom att bevattningsprojekt och nyodlingar drivits fram med enorm snabbhet och enormt hjältemod. Men Kina har aldrig påstått att alla områden är fria från översvämningar eller torka. Man har endast konstaterat att vissa viktiga områden som tidigare

var utlämnade åt naturkatastrofer nu är säkerställda. Men Yangtse t. ex. kan fortfarande svämma över. Tyfoner drabbar Fokien och Hainan. Det finns obehövade delar av Shantung, Honan och Shansi som lider, om det inte kommer regn. Så skedde förra året och det blev brist på säd. Naturligtvis utjämnas en sådan brist med hjälp av hela landets resurser, både landsbygdens och städernas. Om det är nödvändigt att dra åt svångremmen för en stor sak som den att hjälpa sina landsmän så gör Kinas folk det sorglöst, som en självfallen sak. Men även i år fick alla mer mat till den stora vårfesten i februari och barnen i sina nya vadderade kläder fyllde gatorna, mätta och glada.

Just nu hjälper Kina genom sina veteköp i utlandet Kanada och Australien att bli av med det överskott på säd som de inte kunnat finna marknad för. Kanada med dess stora arbetslöshet har fördel av denna ökade handel och Kina inte bara betalar gängse pris utan stimulerar också den minskade fraktfarten. Den livsmedelsbrist som föreligger möts alltså på vanligt sätt genom import och dessutom genom många nyupfunna åtgärder inom landet. Detta är den värsta torka man haft på ett århundrade och om den inträffat under gamla förhållanden skulle den utan tvivel ha orsakat stor ökning av dödligheten. Men när jag för tre veckor sen reste genom Kinas inland och stannade i Kunming, Chungking och Sian fann jag att människor överallt såg friska och kraftiga ut. Om man skulle berätta om hur livsmedelsbristen bemästrats så bleve det historien om en tapper strid med stor självuppgifring. Men den kinesiska inställningen är: »Vad gör det! En svårighet till att över-

vinna! Vi talar inte om alla våra svårigheter med hela världen. Andra länder har säkert nog med sina egna bekymmer.»

Den kinesiska revolutionens hela historia handlar om kamp, om nederlag, mera nederlag och slutligen segrar, om många berg att klättra över, om floder att leda till ökenbevattning — — — För kineserna är en period av sparsamt levnadssätt ingenting att skriva om, inte alls lika spännande som bordtennistävlingen nu i april i det nyinvigda taktäckta stadion. Men i själva verket är det en stor triumf för mänskligheten att en fjärdedel av jordens befolkning genom självdisciplin och organisation har förmått övervinna en naturkatastrof och komma igenom alltsammans starkare än förut.

— — — Det kinesiska folket önskar varmt bättre relationer till alla andra folk men de är inga tiggare som ber om allmosor. De respekterar och värderar människoliv alltför mycket för att inte ta varje nödvändigt steg för att skydda det.

I går kväll kom en vän på besök. Hon har varit med om revolutionen sen 1926. Nu hade hon med sig sina två döttrar på tolv och sexton år. Båda såg ut som hälsan själv. De var litet benägna att berömma sig över att de nu åt mindre än förut. Deras mor skrattade åt dem. »Ni vet inte vad brist betyder, ni bortskämda barn, ni skulle ha varit med på Yenantiden och i guerillaområdena under de långa år då det var brist på allt. Nu är det väl ingenting att göra några små uppoffringar. Hur skulle det vara om ni skulle växa upp till stora feta damer som ingen ville se åt!» Och så spelade hon till deras stora förnöjelse en enormt tjock kvinna försiktigt vaggande fram på höga spjutklackar.

Bomull för

*K*vinnor i alla åldrar klär sig i dag i bomull såväl till vardags som fest. Bomullens segertåg inom konfektionen skylls främst de ansträngningar som gjorts för att få fram krymp- och skrynkelhårdiga tyger i det vackra och slitstarka materialet. Inte minst inom kappbranschen har bomullen slagit igenom, den duger så bra för både vår, sommar och höst — och vinter också tack vare varma löstagbara foder! — därför att den är tålig och skyddar bra mot regn och blåst samtidigt som den känns lätt och sval för sommarbruk.

Kappan till höger kommer från *Leslie* och är sydd i smidig, impregnerad

hela slanten

bomullspoplin. De eleganta stolpfickorna markeras redan vid kappans avskärning nedanför slagen. Den mörka kappan nedanför har skaparen, Rune Ullhammar, kallat »3-våningskappa». Materialet är bomull i smårutigt brunt och beige. Lågt iskuren ärm och raffinerad halsskärning. Stickningar ligger som öppna veck mot varandra och delar av kappan i tre »våningar».

Den tvådelade tonårsklänningen nedtill har kjol i guldfärgad poplin och den långa ärmlösa blusen är sydd i Viola Gråstens roliga tuppmönster i guld och malva med slå och kantning i samma tyg som kjolen. Den kommer från Tonnie och kostar

c:a 113 kr. Klänningen bredvid är uppsydd i Inez Svenssons förtjusande bårdtyg i rosa, vitt och grönt och helknäppt fram med små pärlmorknappar. Den kommer från Almedahl och kostar c:a 79 kr.

Från Jersey-Modeller kommer den korta strand- och badrocken som vi säkert kommer att få se en hel del av i sommar vid badstränderna. Det bredrandiga tyget är svensk modebomull färgsatt i oliv-petrol-rosa. Rocken är fodrad i vit frotté, som sticker fram i halslinning, fickor och ärmar. C:a 67 kr kostar den.

De två flickorna här bredvid visar ett festligt set för badstranden, utfört i modernaste svenskt bomullstyg. Den ena har solliv och shorts, den andra är lite mera presentabel också utanför stranden i knyt-skjorta och välskurna piratbyxor. Tyget i brun-blå-violett bomull kommer från Mölnlycke och Hettemarks har sytt upp det. Riktpriserna är för sollivet kr 27:—, för shortsens 31:— och för skjortan och piratbyxorna tillhopa kr 87:—.

Den händelse som för alltid ettsade sig fast i Lilla-Stinas barnasinne, var den, då byns Sokrates blev hudstruken med ett kraftigt björkris av byns Xantippa, eller som man sade, Santippa. Det var den unge läraren i skolan som hittat på att ge byskomakaren och hans Stina dessa underliga namn.

Byfolket kunde inte uttala orden riktigt. Det blev Sokratus och Santippa.

Lilla-Stina hade blivit god vän med skommarn genom hans bokhylla, som var liten visserligen, men dock den enda som fanns i byn, om man inte räknade skollärarens. Skolläraren bodde förresten i skolan bortom byn.

En bokhylla var inte lik någonting annat i världen, tyckte barnet. Den rymde underliga spännande ting, det var nästan så att andan togs från en då man stod framför den. Det var ingen mer än skomakaren som iakttog den makt bokhyllan hade över barnet. De två blev vänner.

Det var faktiskt ingen i hela byn — läraren ej undantagen, ty han skojade bara med Sokratus — som förstod den linhåriga skomakaren så bra som Lilla-Stina, fastän hon bara gick i småskolan. När hon om eftermiddagen smet innanför dörren, mycket rädd för Santippa som stod vid spisen och för det mesta antingen vispade pannkakssmet eller rev potatis till bullar eller gjorde något annat i matväg, var det svårt att avgöra om det var rädslan eller bokhyllans mystiska makt som kom den lilla att darra och skälva. Santippa, som själv inga barn hade, var egentligen barnkär, men nog var den här ungen märkvärdig. Hon hade nästan lust att köra ut den lilla, som kom och störde den där latvargen i arbetet, då man äntligen fått honom till bänken med ett par skor som skulle vara färdiga senast i morgon. Ty detta var Santippas tragedi: — Skomakaren ville inte sitta vid bänken så långa stunder i taget. Och då förstär envar hur det gick! Inte lämnade man i första taget in skor till en skomakare som aldrig gjorde från sig arbetet. Då gick man hellre den långa vägen in till köpingen, där man fick sina skor på bestämd timme. Angående detta höll Santippa långa och ofta återkommande föredrag, där hon bevisade att hennes karl var den största usling som levat sedan världen skapades. Han var så slö och lat att en hederlig människa inte ville ta i honom med tång ens! Att han över huvud kunde få gå på jorden sådan han nu var, det var tack vare henne, som slet för honom och skaffade pengar och mat till huset. Ty hur skulle de ha haft det om inte hon varit? Jag frågar bara? Och deras stackars ofödda barn? Vilken lycka för dem att de blev ofödda.

Det hände mer än en gång att Lilla-Stina lyssnade till dessa föredrag, och de första gångerna hade hennes ögon stått runda i huvudet

av skräck och förvåning över att den snälla farbror skomakaren kunde vara en sådan usling. Hon hade i sitt barnahjärta känt en häftig sorg över att det kunde vara så. Men då Santippa gått ut efter ved, hade skomakaren sett på barnet med sina milda och underliga ögon och sagt:

— Du ska inte alls bry dig om vad mor säger. Hon är sjuk, ser du, stackaren, och därför pratar hon så där.

Och då, när Lilla-Stina fick höra att mor var sjuk, då blev hon på samma gång så glad, fast hon nog erfor det som ett slags skam att hon kunde bli glad åt någons sjukdom! Ja, det var underligt, men det var så... Och när den lilla sedan lyssnade till Santippas långa och originella föredrag, såg hon och skomakaren i smyg på varandra, och då

Flickans ögon tindrade nu i kapp med den stjärna som varit hennes vagga. Men hennes ögon mörknade snart i grubbel, och hon frågade åter:

— Men hur kom jag hit ner till jorden då?

Då lyste åter den linhåriga skomakarens ögon av diktandets fröjd, och han fortsatte:

— Ja, det är en ganska knepig historia.

Det var så, att i en stuga bodde det en fru som inte fått några barn fast hon bett Herren om det i många år. Så var det en jul, ser du, då den där frun gick omkring och kände sig så olycklig och ensam. När hon fick se mammor med små barn vid händerna, då vände hon sig bort och torkade ögonen i ansiktet... nu grät skomakaren själv så att stora

SOKRATUS, SANTIPPA OCH LILLA-STINA

Novell av MAJ HIRDMAN

log de ett litet knappt förnimbart hemligt leende. Stackars Santippa var sjuk och man måste ha överseende.

Men vad gjorde nu skomakaren i stället för att arbeta? Jo, som sagt, han pratade! Han gick omkring i gårdarna och pratade, inte med enfaldiga fruntimmer vid en kaffekopp, utan vid karlarna helst. Och alltid fanns det väl någon gubbe eller arbetsoförför eller någon lättjefull av någon ålder i en eller annan gård! Så nog fanns det folk att prata vid. Vad pratade då Sokratus om? Ja, det är svårare att begripa än att säga, ty det rörde sig om Swedensborgs himlar och helveten för det mesta. Om livet efter detta. Om livet före detta skulle man också kunna säga, ty vi är någonstans även innan vi föds. Denna senare tanke hade i synnerhet på Lilla-Stina gjort ett djupt intryck. Och en afton hade hon stått intill skomakarens bänk så skälvande och späd som en nytsprungnen liten asp i vårvinden.

— Var var jag innan jag föddes då, farbror?

— Du, sade skomakaren och hans ögon lyste av diktandets jubel, du var uppe på den där stjärnan där — kan du se den genom fönstret?

Han hade nu rest sig och stod vid fönstret med armen om den lilla.

— Se bara hur den lyser, din stjärna. Ja, där var du, och där låg du så fint bäddad i en blomma, ja, den blomman hade vita mjuka blad, så varma som en yllefilt. Och där låg du och vaggade så sakt i den vind som går som musik från stjärna till stjärna.

tårar rullade nedför hans magra kinder, och vid spisen stod Santippa och lyssnade spänt fast hon för allt i världen inte ville visa det. Men just den här berättelsen hade gripit henne så, att hon bet sig i läpparna för att inte snyfta till.

— ... hon torkade sina tårar så att folk inte skulle se dem. Och när hon så gick därinne i köpingen och skulle julhandla, så kom hon att stå utanför en dockaffär. Och då föll det henne in att hon skulle köpa med sig en docka hem, så var hon inte så ensam på julafton. Ty ser du, hennes man var på det stora, stora havet långt, långt borta.

Och frun tog hem dockan och bäddade henne så vackert i en liten säng. Men där uppe på stjärnan, där barnen låg och sov så snällt, där satt den ängel som vakade över dem, och såg ned på jorden — han hade ju inget annat att göra! — och då fick han se hur den där frun gick och pysslade med dockan, och då tyckte han synd om henne och tänkte att han skulle göra henne glad. Och när det blev natt, då tog han ut dig så försiktigt ur blomman och lindade in dig väl i sin varma klänning, ty det drar en kall vind genom världarna — och så flög han ner till stugan där din mamma bor, och så lade han dig bredvid dockan, så att när din mamma vaknade på morgonen, då låg du där.

Lilla-Stina hade lyssnat så spänt, att det sett ut som om hon glömt av att andas. Men nu drog hon en suck liksom av lycka.

Men även Santippa vid pannkakslaggen drog en suck ur djup som

ingen känner. Hon hade följt med upp bland stjärnor och diktens solar en stund, hon också; men vem kan förtälja de underliga vägar hennes ande gick i denna stund, eftersom hon tycktes ha vaknat i helvetets förgårdar där onda andar viskat något i hennes öra?

Ty hon sade nu så elakt hon kunde:

— Det är väl också ett sätt att stå och prata ungen full med sådana dumheter i stället för att göra något nyttigt. Det kan jag tala om för dej, barnunge, att det där är lögn alltihopa från början till slut. Du har blivit född, du, som alla andra. Vi blir födda som kalvar allihopa.

— Hu nej då, skrek flickan med en grimas och sprang snyftande ut genom dörren. Men skomakaren sprang efter henne och hann upp henne, där hon gråtande krupit samman vid gårdsgården. Han tog henne i knät igen och påminde henne om att mor ju var sjuk, hon visste ju aldrig vad hon sade, skulle hon nu glömma det. Och barnet lugnade sig snart och log åter och såg med strålade blickar på stjärnan som varit hennes första hem.

Men då skomakaren den kvällen åter kom inom dörren, var han så glömsk av alla böcker och all filosofi, ja, han var så vanligt mänsklig att han gick fram till den stuvade hustrun och gav henne en ordentlig örfil, över vilken hon blev så häpen att hon inte kom sig för med att säga varken det ena eller det andra. Ty det var den första gången i deras historia och blir också den sista, tyvärr, sade skomakaren för sig själv.

— Att örfila opp fruntimmer ligger inte för mig, suckade han.

*

Nej, han blev tvärtom alltmera stillsam av sig med åren, han slutade upp att prata med byns folk också. Det var endast i Lilla-Stinas sällskap han tycktes leva upp riktigt. Han blev allt skickligare i att sätta hop sagor åt det lyssnande barnet. Och om han då pligade samtidigt så höll sig Santippa tyst. Men så fort han glömde arbetet gick Santippa och ställde sig intill skomakarbänken och endast såg, såg med sina mörka, svåra ögon på sin Sokratus, som då fort nog ramlade ner från diktens höjder. Men Lilla-Stina höll reda på berättelsens tråd och påminde efter Santippas avbrott:

— Farbror höll på med den där lästen som började grönska på bänken, å, hur gick det, farbror? Vad blev det av den?

Och då tog skomakaren vid igen och diktade om den grönskande lästen.

Lilla-Stina hade redan hunnit upp i folkskolan, och nu hade hon så långa och svåra hemräkningar — ty matematiken låg ej för det fantasi-fulla barnet, att hon ej lika ofta som förr hann med att besöka skomakarens om kvällarna. Hon längtade till sagorna och farbrorn, och han längtade än mera efter henne. Kanske,

om hon kunnat komma som förr, så hade det inte hänt, det som nu hände.

Han längtade så efter barnet att han gick ut och ställde sig utanför hennes fönster — där kunde han tydligt se hur hon satt och pinades med sin matematik. Hon hade ett plågat uttryck, och hennes klara barnapanna lade sig i tvära rynkor. Hur gärna hade ej Sokratus nu velat gå in och hjälpa henne, men det gick ju inte an. Då skulle folk börja skvallra och tolka det på annat sätt. Ty Lilla-Stinas pappa var fortfarande borta på det stora havet. Nej, han fick nog lov att gå med sin längtan; och hon fick nog lov att sitta där och pinas.

Då hände det en kväll, då längtan och förtvivlan nagade som aldrig förr, att skomakaren blev bjuden på en sup. Nå, det hade han blivit förr också, många gånger. Men han hade tagit bara en eller två, ty han hyste motvilja för spriten. I den kvällen var det emellertid så eget, att han tyckte spriten smakade bra.

ja, mer än bra, han tyckte den var själva livets källa. Han glömde av sin Santippa, glömde av allt som var lett och plågsamt. Vilka glömskans saligheter! Alla de sagor som låg ofödda i hans bröst lyfte som svanar i natten, skriade och ropade, tog honom på sina stolta vingar och bar honom upp på höjder där han aldrig varit, men dit han längtat så brännande. För en gång var han konung i sitt rike, han som de lycklade med och kallade Sokratus. — Han talade så att de häpnade, lycklarna. De förstod eller anade, dessa fyllbultar och lättingar hos vilka han hamnat i kväll, att de såg en människa framför sig, en människa som visste mera om livet än de alla. De förstod att livet inte var endast bröd och stenar, utan att det var ännu mera det som skomakaren såg i sina drömmar.

Men eftersom denna kunskap var byggd på så lös grund som några supar, så varade den ej längre stund än som åtgår till att ta ännu några klunkar ur denna bedrägliga törs-

tens källa. Därför befann sig skomakaren mycket snart allra djupast nere på jorden igen. Ovan som han var vid dryckenskapen blev han snart oförmögen att stå upprätt. Och då tog de glada kumpanerna och bar honom — icke utan skadeglädje — hem till Santippa och placerade honom utanför dörren på granrisbädden. Ty de ansåg det klokast att inte träda inför Santippas ansikte just nu.

Det var en klar och duktigt kall februarikväll, men klockan var ännu inte mera än nio omkring. Därför ville det sig så illa att Lilla-Stina ännu inte lagt sig — hon satt som vanligt vid den avskyvärda matematiken, kedjad som en galärslav vid årorna, då hon hörde oväsendet utanför. Och hennes aning sade henne att det var något hos skomakarens.

Aldrig i sitt liv skulle hon glömma vad hon fick se. Där låg hennes älskade sagoberättare framstupa på granriset, dreglig och nedsölad. Och Santippa hade obarmhärtigt dragit av honom en del kläder, och i sitt raseri tog hon nu och vindade upp det iskalla vattnet ur brunnen och slog sålunda över skomakaren ett par, tre hinkar, och på sätt och vis var det ju riktigt gjort att hon tvättade av honom det värsta innan hon tog in honom i stugan. Några åskådare hade kommit till, och några pojkar hejade på Santippa när hon nu tog ett björkris från vedbacken och gav sig till att piska på den nedgrisade på granrisbädden. Men ur Lilla-Stinas ögon strömmade tårarna, hon kunde inte åse detta längre utan att göra något. Hon sprang fram emot Santippa och bad:

— Snälla, snälla möster — man sade inte tant där på orten — snälla, snälla möster, slå honom inte så hårt!

Men då blev Santippa bara ilsknare, tog tag i flickan och slängde undan henne och slog än hårdare. Det var som om Santippa i den stunden anat att den där barnungen rätt mera om hennes man än hon själv någonsin gjort, och då det stora sammanhanget för alltid skulle bli dolt för hennes stackars själ, måste hon i sin smärta svara med att slå, slå.

Men till slut orkade hon inte mera, och under pojkarnas jubel släpade hon in sin Sokratus.

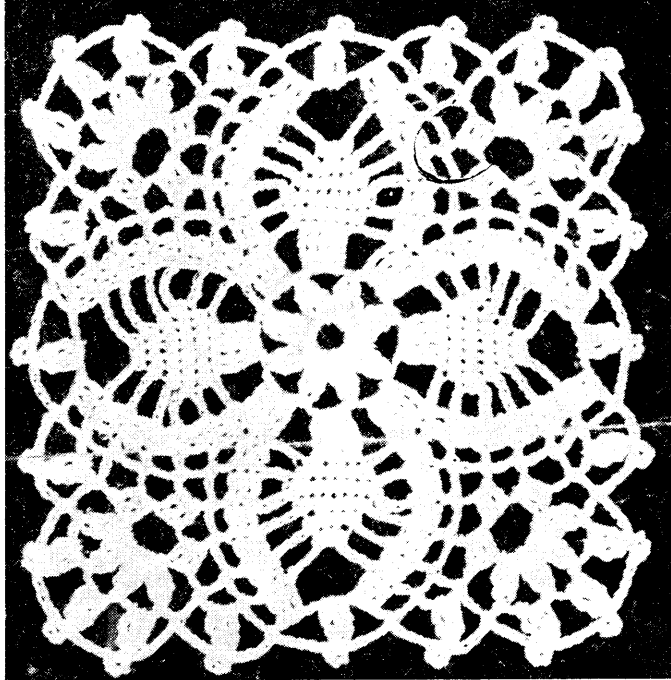
Behandlingen var emellertid för hård för en fysiskt så föga härdad varelse, och skomakaren låg snart i svår lunginflammation. Och på femte dagen därefter dog han utan att ha sagt ett ord till Santippa. Men Santippa hade kallat Lilla-Stina till dödsbädden. Och skomakaren hade dött stilla och lycklig med blicken på det lilla barnansiktet.

Men när barnet gråtit länge, länge, såg hon först på den döde och sedan på Santippa och sade:

— Nu grönskar hans läst i alla fall.

Santippa förstod ej barnets ord, men hon nickade, vände sig bort och grät för första gången i en männi-

Många små rutor blir en fin duk

— I juklapp fick jag en liten tablett i det här mönstret: 24 rutor virkade i fint DMC-garn och sammanfogade sex på längden och fyra på bredden, skriver en av våra läsare. Det var det mest utsökta jag sett, så jag bad givarinnan ställa mönstret till förfogande för Vi Kvinnors virkningsintresserade vänner. Det kan användas också för ett sängtäck — säger hon — om man tar grovt bomullsgarn förstås och har o begränsat med tid...

Här följer beskrivningen:

LM = LUFTMASKA
FM = FAST MASKA
SM = SMYGMASKA
ST = STOLPE
DST = DUBBELSTOLPE

Lägg upp 9 lm och tag ihop dem till en ring.

1:a v.: 4 lm, 1 dst men låt därvid

de 2 sista m vara kvar på nålen, 1 dst, drag igenom alla m, 4 lm, gör ytterligare 7 stycken dubbla dst i ringen med 4 lm mellan varje. Avsluta v. med 1 sm.

2:a v.: 4 lm, 4 dst i 1:a bågen × 4 lm, 5 dst i nästa båge. Upprepa från × v. ut och sluta med 4 lm, 1 sm.

3:e v.: 3 lm, 2 st, 3 lm, 3 st, × 4 lm, 7 fm över de 5 dst på föregående v., 4 lm, 3 st, 3 lm, 3 st. Upprepa från × v. ut och sluta med 4 lm, 1 sm.

4:e v.: 3 lm, 2 st, × 4 lm, 1 fm i bågen, 4 lm, 3 st, 4 lm, 9 fm över de 7 fm på föregående v., 4 lm, 3 st. Upprepa från × v. ut och sluta med 4 lm, 1 sm.

5:e v.: 3 lm, 2 st, × 4 lm, 1 fm i bågen, 4 lm, 1 fm i andra bågen, 4 lm, 3 st, 4 lm, 7 fm över de 9 fm på förra v., 4 lm, 3 st. Upprepa från × v. ut och sluta med 4 lm, 1 sm.

6:e v.: 3 lm, 2 st, × 4 lm, 1 fm i bågen, 4 lm, 3 st i nästa båge, 4 lm, 1 fm i nästa båge, 4 lm, 3 st, 4 lm, 5 fm över de 7 fm i föregående v.,

skas åsyn. Aldrig hade hon förstått vad de talat om, han, den döde, och barnet. Hon hade varit tvungen att tänka på att få pengar till hyran och vetemjöl till pannkakorna, som han tyckte så mycket om i alla fall! Ju mer han såg mot stjärnorna, ju mer hade hon måst rikta blicken mot jorden. Hon skulle bra gärna velat förklara det för barnet, som stod där framför henne med sina förgråtna, stränga ögon. Men när hon försökte blev det bara till detta: — Det var nog inte så lätt för mej heller alltid, Lilla-Stina.

Så vis var dock ej den lilla att hon kunde förstå hur någon hade rätt att beklaga sig över att alltid

få vara i den snälle skomakarens närhet, nej, det förstod hon minst av allt. Och den känsla för takt och god ton som var medfödd hos den lilla, sade henne, att det just nu i den dödes närhet inte var lämpligt att urskulda sig.

Därför såg Lilla-Stina med en sorgsen men kall blick på Santippa, där denna stod och grät i sitt köksförkläde. Utan att svara ett ord gick barnet ut genom dörren. Men Santippa sjönk ner på kökssoffan, förvirrad av barnets förakt. Och det dunkade i hennes stora, dumma huvud, det sved och brände inom henne någonstans, Gud allena vet var och hur mycket.

De avbrutna kryckornas stad

Det är sedan gammalt känt att Tjeckoslovakien erbjuder utomordentliga hälsokurer bl. a. för reumatikersjuka. Här berättas litet om kurorten vid Piestany.

Sitt goda rykte som badort åtnjuter Piestany allt sedan 1545. Det året kom den första skriftliga rapporten om de överraskande resultat som uppnått genom de varma källorna och den läkebringande gyttjan i Piestany. Den utbyggnad av kurorten som senare följde koncentrerades till Kurön mellan Waags båda flodarmar. Hit, i en härlig naturpark med över 200-åriga träd, har alla inrättningar för de olika behandlingsmetoderna koncentrerats.

Kurön, som är isolerad från stads-
trafiken, erbjuder en idealisk, fullkomligt ostörd miljö för koncentrerad behandling av kroniska sjukdomstillstånd i lemmar och leder. Det gäller alldeles särskilt behandlingen av alla slags reumatiska sjukdomar, antingen det är fråga om lederna, extremiteterna, ryggraden, musklerna eller led- och muskelbindväven. Det är läkningsresultaten på alla dessa områden som gett kurorten dess världsrykte. En del nerv-

4 lm, 3 st. Upprepa från $\times$ v. ut och sluta med 4 lm, 1 sm.

7:e v.: 3 lm, 2 st, $\times$ 4 lm, 1 fm i första bågen, 4 lm, 3 st i nästa båge, 5 lm, 3 st i nästa båge, 4 lm, 1 fm i nästa båge, 4 lm, 3 st, 4 lm, 3 fm över de 5 fm på föregående v., 4 lm, 3 st. Upprepa från $\times$ v. ut och sluta med 4 lm, 1 sm.

8:e v.: 3 lm, 2 st, 4 lm, $\times$ 1 fm i första bågen, 4 lm, 1 fm i nästa båge, 4 lm, 3-dubbel dst i nästa båge, 4 lm, gör ytterligare 3-dubbla dst i samma båge och med 4 lm mellan varje, 4 lm, 1 fm i nästa båge, 4 lm, 1 fm i nästa båge, 4 lm, 3 st, 4 lm, 3 st, 4 lm. Upprepa från $\times$ v. ut och sluta med 4 lm, 1 sm.

9:e v.: 4 lm, $\times$ 1 fm i första bågen, 4 lm, 3 dst med nedtag i nästa båge, 1 pikå (= 5 lm tag ihop dem till en ring) 4 lm, 1 fm i bågen, 4 lm, 3 dst i nästa båge, 1 pikå, 4 lm, 3 dst i nästa båge, 1 pikå, 4 lm, 3 dst, 1 pikå, 4 lm, 1 fm i bågen, 4 lm, 1 fm i bågen, 4 lm, 3 dst i nästa båge, 4 lm. Upprepa från $\times$ v. ut och sluta med 4 lm, 1 sm.

Rutorna sammanfogas i pikåerna.

sjukdomar, särskilt om de härrör sig från ryggraden (ischias) har med framgång behandlats i Piestany sedan 400 år tillbaka. Den förbättring som uppnått genom behandlingsmetoderna karakteriseras genom den kända Piestany-symbolen, som visar en botad man som bryter sönder sina kryckor.

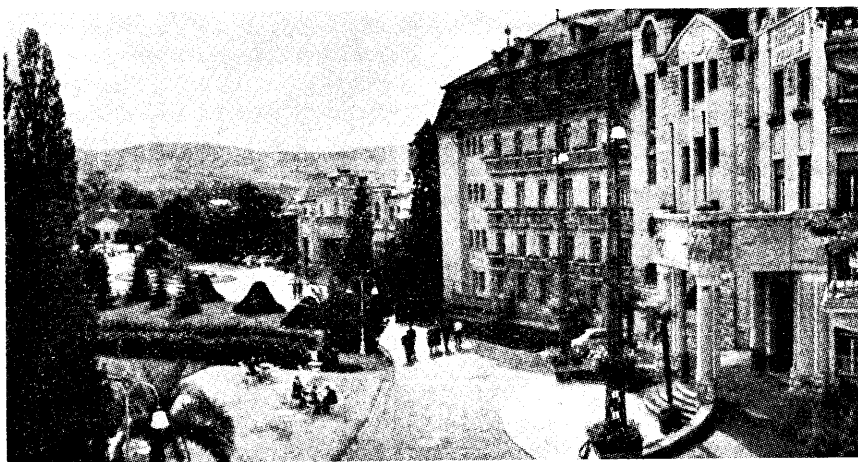
Behandlingsmetoderna i Piestany har två naturliga hälsokällor till sitt förfogande. Det är de varma svavelsvategkällorna och varmgyttjan. Mineralkällorna i Piestany utmärker sig för sin höga temperatur (från 42 till 67,4° C.) och för sin betydande halt av svavel och svavelsvete. De använ-

des för beredning av vattenbad och till att fylla bassängerna. Ett världsberömt läkemedel är den svavelhaltiga gyttjan, som utblandad med varmt mineralvatten lägges på de sjuka kroppsdelarna (ryggraden, armar eller ben). Vid behandlingar med den varma gyttjan utnyttjas dennas fördelaktiga egenskaper — alldeles särskilt förmågan till långsam värmeavgivning.

Men behandlingsmetoderna i Piestany inskränker sig inte bara till utnyttjandet av de naturliga hälsokällorna utan de kompletteras med rörelseterapi. Till rörelseterapin hör den individuella och gruppgymnastiken i gymnastikhallen och i rehabiliteringsbassängerna, liksom också simningen.

Patienterna som kommer till Piestany har alltså ett helt komplex av hälsokurer till sitt förfogande, så sammanställda att de inte överlastar patienten utan ger honom eller henne tillräcklig fritid för kulturella förströelser. »Musiksummaren» är en redan mycket känd musikfest med en rad värdefulla symfoniska och kammarkonserter. Likaså organiseras operaföreställningar med framstående tjeckoslovakiska och utländska solister och dirigenter.

Under senare tid har sjuka från 26 stater undergått behandlingskurer i Piestany; för samtliga patienter resulterade behandlingen i väsentliga förbättringar av hälsotillståndet.

När bönderna sådde säd och Rödhals byggde bo

Nu väntade lärkan på att människorna skulle bli färdiga med sådden och att höstrågen skulle stå dem till knäna.

Varje morgon flög hon rakt upp i skyn och sjöng om allt hon såg under sig.

Och hon såg hur snön alltmera smälte och försvann från åkrarna och hur solen varje morgon steg upp tidigare och sände allt varmare strålar mot jorden. Hon såg hur ärlorna vände tillbaka till hembygden — slanka små fåglar med vippande stjärt — och hur älven bröt sönder isen som band den. Och när snön smält för människorna ut på åkrarna med sina traktorer.

Nu börjar de med sådden! tänkte lärkan.

Men hon gissade fel! Ännu hade människorna inte kommit ut för att så utan bara för att förbereda marken för sådden. I höstas hade de plöjt åkrarna, nu luckrade de upp jorden med väldiga stålkammar.

Så gick det några dagar tills en morgon människorna spände sina hästar framför långa smala kistor med hjul vid sidorna och for ut på fälten.

Först sådde de lin. De sådde linet för att utvinna linolja ur dess frön och ur halmen grova och fina linneträdor och snören. Men lärkan hon trodde att de sådde linet för att fåglarna skulle få bekväma gömställen i linåkern!

Sedan sådde de havre. De sådde havre för att ha foder åt hästarna och för att ur axen göra havregryn till barnens morgongröt.

Efter havren sådde människorna vete. De sådde vete för att sedan kunna mala fint mjöl och av det fina mjölet göra goda vetebullar och kakor.

Efter vetet sådde de korn. De sådde korn för att ha till tisdagssoppa och pölsa och korv.

Men lärkan trodde att människor-na sådde havre och vete och korn

för att åkerhönorna skulle ha något att äta.

Nu, tänkte lärkan, är sådden färdig! Nu kommer människorna inte ut på åkern på länge. Men hon hade återigen tagit fel: nästa morgon kom människorna ut på fälten igen och satte potatis i långa raka rader.

Varför de sätter potatis vet alla; bara lärkorna kunde inte för sitt liv begripa vad det skulle tjäna till.

Just då kom tornsvalorna hem, det blev varmt i luften och höstrågen växte så det knakade. Snart skulle den vara knähög.

Och så en vacker dag flög lärkan till sin vän Skönfot för att besöka honom och hans fru i deras nya hem.

Nu var det inte lika lätt att finna honom som för en månad sedan: runt omkring stod höstrågen hög och de små jordkokorna kunde man inte längre upptäcka. Det var med stor möda som lärkan slutligen lyckades finna Skönfot.

»Är boet färdigt?» frågade hon.

»Jadå», svarade Skönfot muntert, »och till och med alla äggen är lagda. Kan du gissa hur många?»

»Jag kan ju inte räkna», sa lärkan.

»Ärligt talat kan jag heller inte räkna till mer än två», suckade Skönfot. »Men jägaren kom förbi här och kikade in i boet. Han räknade äggen och ropade: 'Oj då, tjugufyra stycken, hela två dussin! Fler kan ingen raphphöna lägga!'»

»Ajajaj, det var illa!» sa lärkan förfärad. »Jägaren kommer att ta alla äggen och göra äggröra av dem!»

»Vad snackar du om — äggröra!» Skönfot viftade med vingarna. »Rödhals sa: 'Det var bra att det var jägaren. Bara inga pojkar kommer. Jägaren kommer att skydda vårt bo: han vill nämligen att våra ungar ska bli riktigt stora och feta. Först då är det tid för oss att ta oss i akt för honom! Då kommer han med sin hund och då låter det... piff-paff!'» sa Rödhals. »Men nu ska du

följa med mej och hälsa på henne och se vårt fina bo.»

Skönfot hoppade ner från sin jordkoka och sprang så fort genom rågen att lärkan flygande måste hinna ifatt honom.

Boet låg mitt inne i rågen, i en liten grop mellan två jordkokor. På boet satt Rödhals med uppburrade fjädrar.

När hon fick syn på lärkan lämnade hon boet, glättade till sin fjäderklänning och hälsade vänligt:

»Välkommen, hjärtligt välkommen! Titta på vårt bo — är det inte hemtrevligt?»

Det var inget särskilt med hennes bo — det såg ut som en liten korg med ägg. I kanterna var det ombonat med fjädrar och dun. Lärkan för sin del hade sett många bon som var mycket finare och listigare byggda. Men det sa hon inte, hon var mycket hövlig och berömde det:

»Ett mycket vackert bo!»

»Och äggen?» frågade Rödhals. »Inte sant, det är väl präktiga ägg?»

Äggen var verkligen vackra: de såg ut som hönsägg, men de var mindre och hade en gulgrön färg. Många var det också — hela den lilla korgen full. Alla låg de med toppen mot mitten, annars skulle de väl inte fått plats i boet.

»Förtjusande små ägg!» svarade lärkan med uppriktig beundran i rösten. »Så rena, så blanka och välformade!»

»Och vad tycker ni om omgivningen kring boet?» frågade Rödhals. »Är det inte vackert?»

Lärkan såg sig omkring. Den unga rågens böjligen stänglar bildade ett grönt tält över boet.

»Vackert», sa lärkan instämmande. »Men...» Och så sa hon inget mera.

»Vad tänkte du säga?» frågade Skönfot oroligt. »Är vårt bo inte riktigt väl gömt?»

»Nu är det väldigt väl gömt, inte ens höken kan upptäcka det. Men

människorna kommer snart att meja rågen. Då kommer ert bo att vara synligt från alla väderstreck.»

»Meja rågen?» Skönfot var så förfärad att han flaxade med vingarna. »Är du alldeles säker på det?»

»Jag hörde hur människorna sa att de ska slå rågen.»

»Så förfärligt!» stönade Skönfot. »Vad ska vi göra?»

Men Rödhals blinkade muntert mot sin gemål och sa:

»Oroa dej inte, bli inte så upprörd. Här är den absolut säkraste platsen. Ingen kommer hit innan våra ungar krupit fram ur äggen. Rista in det i din snabel: rapphönornas ungar kryper ur ägget när rågen blommar!»

»Och när kommer människorna för att slå rågen?»

»Människorna kommer att vänta tills rågen är hög, skjuter ax, går i blom, blommar av, får fyllda ax och mognar.»

»Vad var det jag sa!» ropade Skön-

fot. »Ser du hur klok min fru är. Hon vet allting i förväg.»

»Jag är inte särskilt klok», sa Rödhals beskedligt. »Det är vår rapphönsalmanacka. Den kan varje rapphöna utantill.»

Så vände hon sig till lärkan, prisade hennes sång och inbjöd henne att komma på besök och se ungarna när de krupit ur äggen.

I detta ögonblick ropade vakteln någonstans ur rågen:

»Läggdags! Läggdags!»

Lärkan tog farväl av sina vänner och flög hemåt.

Innan hon somnade försökte hon komma ihåg vad Rödhals sagt. Hur var det hon sa: Först växer rågen, sluter... nej, skjuter, sommar... nej, blommar...

Men hon kunde inte uttala de kloka orden. Hon slöt ögonen och somnade.

(Och nästa gång får ni läsa om hur räven dök upp i rågen och vilka ungar som kom till världen hos familjen Skönfot.)

De elva felen

De elva felen på bilden i nr 2 av vår tidning var följande:

1. Det är en bok barnen spelar med i stället för en boll.

2. Pojken har ett kort och ett långt byxben.

3. Pojkens skjorta har en lång och en kort ärm.

4. Pojken har bara en sko på sig.

5. Den andra foten är naken, men uppe på benet har pojken en rand av en strumpa.

6. Blommorna växer uppifrån och ner.

7. Den lilla pojken har pappas »plommonstop» på sej.

8. Flickan har kortklippt hår på ena sidan och fläta på den andra.

9. Flickan har mammas högklackade sko på ena foten och en stövel på den andra.

10. I stället för racket använder hon ett långt franskbröd.

11. Hon har handske på ena handen men inte på den andra.

Först öppnade rätta lösning har insänts av *Elsy Asklund, Albrektsvägen 32 A, Norrköping*, som alltså har en bok att vänta.

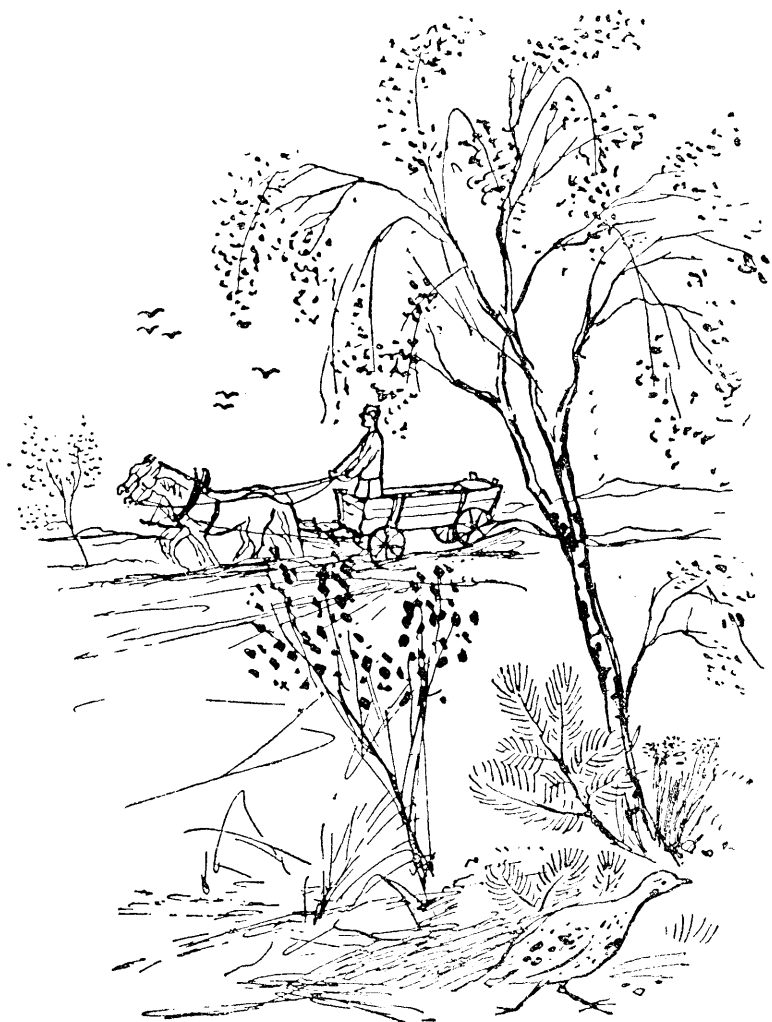
VÅRA SKOLBARNS...

Forts. fr. sid. 4

lan målen är förkastligt. Det förstör både tänder och aptit. Och så det viktigaste: i möjligaste mån *lugn och ro* och en *glad och vänlig stämning under måltiderna!* Det är främst här som själen och nerverna kommer in i bilden. Att äta är inte bara att stoppa föda i kroppen, det är minst lika mycket ett sätt för människor att vara tillsammans, att koppla av arbetet och ha det trivsamt ihop. Barnen ska inte tänka på att hinna till bussen eller i sista minuten läsa läxan, när de äter. Det rubbar matsmältningen, som har mycket med nervsystemet att göra. Ett barn som är sorgset eller annars känslomässigt ur gångorna, som ängslas eller känner sig berövat kärlek och ömhet, får ofta dålig aptit, ont i magen, illamående eller kräkningar. Förhållandet mellan mor och barn tar sej till stor del uttryck i matande, och ännu hos »tuffa» tonårspojkar finner man — för att citera dr Harding — »... önskan att matas av mamma med mjölk och smörgås i sängen, sedan ljust släckts.»

*

»Sedan ljust släckts» — för att anknyta till den satsen, så är vi då inne på den tid av dygnet då barnet ska sova, och alla föräldrar vet att det inte är något lätt jobb att ordna barnets sömnvanor. Ändå är sömnen av utomordentlig betydelse för hälsan. Barn som inte får sova ordentligt blir givetvis trötta under dagen. De arbetar sämre i skolan och med

läxorna, blir retliga och besvärliga i humöret och får dålig aptit.

Hur mycket behöver då barn sova? Absolut säkra normer för alla kan inte uppställas, men man är ense om ungefär följande: 7-åringen behöver 12–13 timmar, 11-åringen 11 timmar, 16–19-åringen 8–9 timmar.

Inte minst för att ge barnen god och tillräcklig sömn är det mycket viktigt att barnfamiljerna får bostäder med tillräckligt många rum, så att barnen kan vara i fred och få nattro. Likaså behöver naturligtvis skolbarnen en lugn plats att läsa sina läxor på, om man ska kunna vänta sig bra studieresultat.

Redan på 1880-talet fann de svenska professorerna Öhrvall och Key att arbetsbördan är för stor för många skolbarn, i särdeleshet ton-åringarna. Jag tror att det framför allt för oss här är praktiskt viktigt att påpeka den extra trötthet som drabbar barn som måste åka lång väg till skolan. Det är ju ofta så att inte bara resan och den tidiga uppstigningen på morgonen verkar starkt tröttnande utan framför allt de långa väntetiderna som många barn måste dras med — åtminstone några dagar i veckan. Det är i mitt tycke upprörande när man inte ordnar med tillräckliga lokaler, där barn med väntetimmars eller hål-timmars kan läsa läxor eller vila sej ostörda. Man får inte förvåna sig över att skolbarn, som åker hemifrån kl. 7 på morgonen och kommer hem först när det är mörkt kl. 5 på kvällen efter att kanske ha gått »på byn» och väntat 1–2 timmar under dagen, blir skolleda, får huvudvärk eller andra trassligheter.

För dessa de mest ansträngda av skolbarnen blir det, åtminstone i många klasser, ingen tid över som kan kallas fritid. För de lyckligare lottade med hem närmare skolan, existerar åtminstone ett mindre fritidsproblem.

*

Ur läkarsynpunkt vill jag bara framhålla några allmänna riktlinjer, som jag anser mycket viktiga beträffande skolungdomens fritid:

1) *Absolut frihet från alkohol och tobak.* Dessa gifters farlighet för den växande organismen är fastställd och kan inte diskuteras. Här spelar säkert hemmens och kamraternas exempel en avgörande roll när det gäller att skapa giffria vanor hos skolungdomarna.

2) *Gods böcker och tidningar, lämpliga filmer, radio- och TV-program.*

F. n. förgiftas en stor del av våra barn och ungdomar av underhållig gangsterlitteratur i seriemagasinet eller vissa billighetsböckers form, och en stor del av veckopressen har ett fördummande och förljuget innehåll. Både film och TV bjuder i stor omfattning ut råhet och sadism. Detta är oförläpigt, eftersom det finns mängder av god litteratur och god film.

Det är ofrånkomligt att dessa for-

mer av dålig underhållning verkar skadligt på barnens själsliga hälsa och kan ge en felaktig livsinriktning.

3) Man måste *ransonera* även den värdefulla underhållningen.

För mycket ljud, för långvarig läsning, för långt TV-tittande är skadligt. Barn och ungdomar får inte bombarderas med massor av ljud och ljus; de orkar inte med alla sinnesintryck. Fritiden ska präglas av lugn och avspändhet.

4) *Ateruppliva intresset för de stilsamma fritidsunderhållningarna.*

Frimärkssamlande, modellbyggnad och liknande har säkert större värde för själens jämvikt och sunda utveckling än bullrande framfart på vägarna och passivt TV-tittande.

5) *Vidareutveckla sport och idrott och friluftsliv av alla slag.*

På denna punkt torde alla vara eniga. En liten varning är dock befogad: anpassa kraven efter barnens olika prestationsförmåga, så att inte de fysiskt svagare känner sig mindervärdiga eller stöts bort!

Vi behöver många ledare för söndagsutflykter i naturen — orientering, skidåkning osv. — och varför inte också för att studera djur, växter och stenar!

Hemmet bör vara den naturliga medelpunkten även i skolbarnens liv, inte bara den plats där barnet läser läxor och sover. Man talar f. n. mycket om att »hemmen förlorat greppet om ungdomen», att »hemmens roll i familjelivet är på väg att försvinna» osv. Dessa talesätt avspeglar säkert förhållanden som blir allt vanligare även hos oss, men det är då fråga om missförhållanden, som med all kraft måste avhjälpas.

Barn och ungdomar behöver bättre än alla andra åldrar känna trygghet, ha tillgång till en omgivning som är någorlunda stabil och oföränderlig och där man kan vara säker på att möta kärlek, ömhet och förståelse. Hemmiljön under barna- och uppväxtåren är avgörande för hur människan blir som vuxen. Ett hem med ständig osämja mellan föräldrarna skapar t. ex. ingen jordmån där lyckliga och harmoniska människor växer upp. Vi vet t. ex. att den skrämmande höga ungdomsbrottsligheten i en storstad som New York sammanhänger med de många splitttrade hemmen i denna stad. Hos oss, tror jag, hotas familjelivet och barnens själsliga utveckling inte oväsentligt av att så många fäder måste arbeta på annan ort och bara får vara tillsammans med familjen ett par dagar i månaden och likaså av att det blir allt vanligare med täta omflyttningar av hela familjer från den ena orten till den andra. Barn mår inte bra av att alltför ofta byta vare sig hem- eller skolmiljö.

*

Det är inte lätt att vara föräldrar och ha huvudparten av ansvaret för sina barns utveckling. Å andra sidan får vi som föräldrar inte heller ställa

för stora krav på oss själva. Det är oundvikligt att vi i en värld full av dagliga svårigheter, själva ofta blir missmodiga och irriterade och att vi ibland låter vårt misshumör gå ut över barnen, så att vi inte visar det tålmod vi tycker att vi borde ha med dem. Det finns inga fullkomliga föräldrar, det skulle vara detsamma som omänskliga föräldrar. En god och naturlig kontakt mellan föräldrar och barn rymmer naturligtvis en hel del oundvikliga små och även stora slitningar. Barnen skulle säkert uppfatta oss föräldrar som okänsliga vidunder om vi alltid bara var ängläkligt snälla. I en polsk novell, »Efterkrigsbarn», talar några små föräldralösa pojkar om vad slags mamma de skulle vilja ha.

En av pojkarna säger: »Jag skulle vilja ha en som kunde berätta om björnar i skogen om kvällarna», men en annan parvel vill ha en som blir arg och ropar: »*Romus, i dag ska jag minsann randa ryggen på dej!*»

*

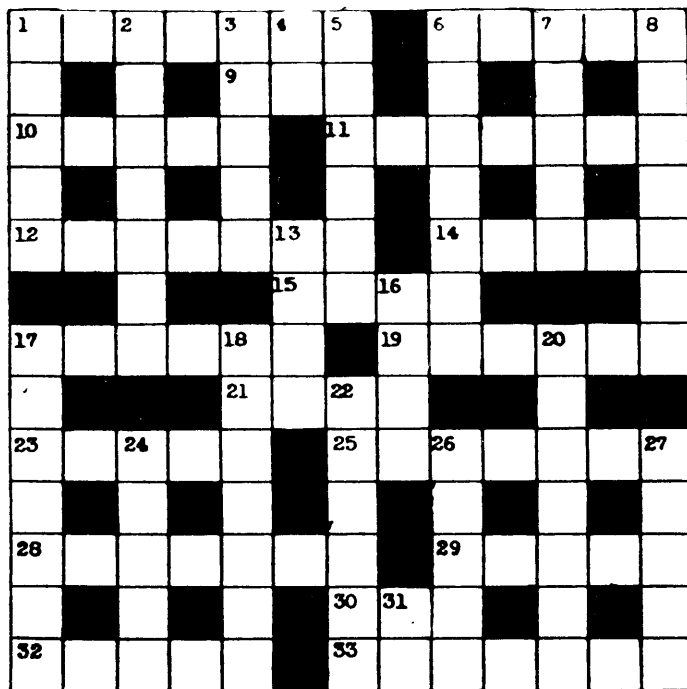
Låt oss avslutningsvis åter se våra barns situation i det stora världssammanhanget. Hos oss kan nästan alla barn som föds friska räkna med att växa upp, bli skolbarn och vuxna. I de underutvecklade länderna dör hälften av alla barn före fem års ålder och när alltså aldrig skolåldern. Våra barn befinner sig alltså i en mycket lyckosam situation.

Ändå har vi många och delvis svåra problem. Våra skolbarns liv hotas ej av infektioner och andra faror som vi känner från mindre lyckligt lottade länder, men vi har andra farligheter att se upp med. Den vanligaste orsaken till dödsfall bland skolungdom i dag är olycksfall, främst trafikolycksfall, och vi måste göra allt vi kan för att skydda dem mot döden på vägarna.

Det stora problemet om att värna barnens andliga hälsa är en uppgift för oss alla. Vi behöver inte bara fler läkare, skolpsykologer och kuratorer för den uppgiften. I fråga om specialutbildad personal för psykisk vård i alla åldrar är vårt land faktiskt underutvecklat! Tänk på att vi i vårt län inte har en enda sjukavdelning på lasarettsnivå för psykiskt sjuka, att vi inte har en enda psykiater utanför residensstaden! — Men flera specialister och sjukavdelningar löser bara en del av problemet.

Alla medborgare måste hjälpas åt för att skapa ett människovänligt och därmed barnvänligt samhälle, där inte — som nu ofta är fallet — hårdhet, hänsynslöshet och egoistisk beräkning uppmuntras utan där vänlighet och hänsyn till andra betraktas som självklart värdefulla egenskaper. Jag tror att vi för att nå därhän bl. a. behöver många sammankomster där föräldrar, lärare och skolhälsovårdens personal får träffas för utbyte av erfarenheter och för diskussion.

Korsord nr 4

VÅGRÄTA ORD

1. Mager.
6. Pojke.
9. Brukar fotogenköket göra.
10. Firas i december.
11. Byggs av snabba små flygare.
12. Sägdes delad börda bli.
14. Maj.
15. Skrudad i fjädrar.
17. Kan stolen och soffan ha.
19. Är inte mesarna.
21. Liten möbel.
23. Något för den uppåtsträvande.
25. Måste man åtminstone kunna när

kassan är skral.

28. Bör man inte vara med vänlighet.
29. Längta.
30. Inte hel.
32. Uttalar skåningen det han påstås skatta högst.
33. Djur.

LODRÄTA ORD

1. Får också en liten raring heta ibland.
2. Hör vi mycket talas om i dessa tider.

Liknar det något?

I Danmark är det fråga om att ändra på byggnadslagen (bolig-byggeloven) av 1958. »Frit Danmark» nr 1 1961 gör några beska anmärkningar i kanten:

»Lagen var, liksom ändringarna i hyreslagen, ett välriktat slag mot den tjuguariga 'sociala linjen' i bostadspolitik. Visserligen tedde sig det sociala däri föga socialt, men det var i alla fall ett elementärt erkännande av att allmänhetens rättighet till tillräckliga och goda bostäder för rimlig hyra är ett samhällskrav, ett gemensamt ansvar.

Denna huvudsynpunkt ersattes med den huvudsynpunkt som går under namnet 'liberalisering'. Det är ungefär: frihet från statens omöterade, försenande och fördyrande in-

grepp — låt de fria näringarna komma till sin rätt — fri konkurrens — effektivitet — pengarna gör mera nytta i medborgarnas fickor än i statskassan — folk skall betala vad det kostar. Detta är de välbärgades strävan att tränga tillbaka efterkrigstidens 'steg åt vänster' och att återvända till idéer och tillstånd, som rådde under högkapitalismens glansperiod. Metoden är bl. a. en ihärdig, ovederhäftig propaganda mot det offentliga — ett slags borgerlig anarkism.

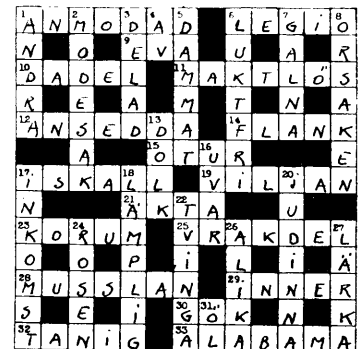
Och 'liberaliseringen' har slagit igenom — den har gett resultat: Vi har i dag mer bilar, kläder, TV, jetplan och intryck från Italien än sjukhusplatser, undervisare, lekskolor, fria badstränder och sunda, billiga bostäder.»

(Sagt av »Frit Danmarks» redaktör, Kate Fleron.)

3. Egen lär vara kär.
4. Ser vi ingen i Stockholmstrakten längre.
5. Kallas matrosen ibland.
6. I sådana lever folk ännu på sina håll.
7. Är väl en artig pojke hoppas vi.
8. Vunna.
13. Vill vi barnen ska vara.
14. Något för småbarn.
17. Kräver nål och tråd.
18. Frukt.
20. Är ofta sydd för hand.
22. Är björken snart.
24. Pojkenamn.
26. Åter.
27. Flicknamn.
31. Två i Danmark.

Lösningarna skall vara oss tillhanda senast den 1 juni. De tre först öppnade rätta lösningarna belönas med bokpriser. Märk kuvertet »Korsord nr 4».

LÖSNING TILL KORSORD nr 2

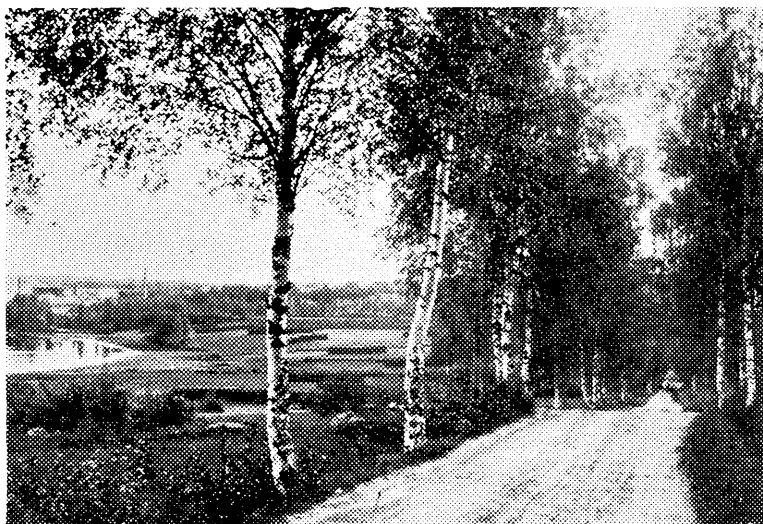
Pristagare:

- 1:a pris: Fru Märta Larson, Broderivägen 14, Bromma.
- 2:a pris: Fru Ellen Pålsson, Uddeholmsgatan 13 D, Göteborg Ö.
- 3:e pris: Fru Ester Hiller, Gregorianska gatan 55, Göteborg N.

Lyckad studiesöndag i Sundbyberg

Söndagen den 19 mars anordnade Stockholms läns distrikt av SKV en studiesöndag i Sundbyberg, dit också Stockholmsdistriktets medlemmar inbjudits. Byråchefen i Socialstyrelsen Erland von Hofsten ställde frågan »Behöver vi någon familjepolitik i dag?»

I sitt anförande berörde byråchefen von Hofsten en del ekonomiska och andra åtgärder, som skulle kunna vidtagas för att förbättra barnfamiljernas situation. Han pekade på det faktum att 38 % av alla barn finns i familjer med tre eller fler barn och var inte främmande för att skatten skulle kunna användas som ett utjämningsinstrument. Han varnade för slentriantänkande då det gäller inkomster: en inkomst på 10.000—12.000 kallas låg även om bara två vuxna skall leva på den, medan en inkomst på 20.000 kallas hög även

Svenska Kvinnors Vänsterförbund (SKV)

uppstod år 1931 och har utvecklats ur föreningen Frisinnade kvinnor, som bildades 1914. Det bygger på samarbete mellan olika åsiktsriktningar och har därvid alltid hävdad sin tro på kvinnornas särskilda uppgift för fredens sak och sin övertygelse att samhället måste omdanas till att motsvara även de kvinnliga medborgarnas behov.

SKV är sedan maj 1946 svensk sektion av Kvinnornas Demokratiska Världsförbund (KDV), som omfattar över 200 miljoner kvinnor i 80 länder. KDV och dess nationella organisationer kämpar för att vinna och praktiskt förverkliga *kvinnornas rättigheter*: rätt att rösta och att väljas, rätt till arbete, till lika lön för lika arbete och till befordran; rätt till undervisning och yrkesutbildning och till social trygghet för moder och barn.

KDV och dess nationella organisationer kämpar för att tillförsäkra *alla barn ett lyckligt liv i trygghet*; undervisning och goda bostäder, hälsovård, sund litteratur, goda fritidssysselsättningar. KDV vill samla all världens kvinnor oberoende av hemort, ras och livsåskådning till försvar av *freden*.

Värmlands SKV-distrikt begär ökade insatser för halvtidsarbete

Distriktskonferensen för Värmlands SKV-avdelningar, som hölls i mitten på april, har tillställt statsrådet Ulla Lindström en skrivelse i vilken man påpekar att det görs alldeles för lite för att bereda äldre kvinnor möjlighet att återinträda i produktionslivet. Distriktet ber statsrådet att för regeringen framhålla nödvändigheten av ökade insatser för utbildning och omskolning av denna arbetskraft och för att få arbetslivet att ta emot den även på halv- och deltid.

I skrivelsen noteras med glädje att andra lagutskottet utalat sig för höjning av barnbidragen, vilka bör återföras till sitt ursprungliga realvärde och indexregleras. Detta bör ske utan försenande utredningar.

Distriktet begär vidare initiativ

om den skall räcka för en familj på sex personer. Han framhöll även att man har rätt att kräva en barnvänligare trafikplanering i de nya bostadsområdena, att lekplatserna inte blir parkeringsplatser och att ungdomsgårdar finns med i planerna redan från början liksom att hälsovårdsfrågan för förskolebarnen, som är för stora för barnavårdscentralen, måste lösas.

Efter inledningen följde en diskussion som säkert kommer att föras vidare ute i avdelningarna. Den lyckade studiesöndagen, som samlat 52 deltagare, avslutades med underhållning av Margot Mårdh och Mary Thunborg innan distriktsordföranden Lisa Spångberg kunde tacka Sundbybergsavdelningen för de goda arrangemangen i den vackra skolan vid Lötsjön.

för att säkra en vederhäftig upplysning om hur bra ungdom blir bra och anser det nödvändigt att stimulera barns och ungdoms självverksamhet och bättre stödja organisationer och grupper av föräldrar som ägnar sig åt detta.

Tillkomsten av lekskolor bör underlätas för kommunerna.

Konferensen, som behandlade SKV:s handlingsprogram, beslöt att under den närmaste tiden ge prioritet åt de problem som rör sysselsättning för kvinnor, hälsovården, barn- och ungdomsfrågor.

UR INNEHÅLLET:

Höjda barnbidrag att vänta?

Våra skolbarns hälsa.

Otänkbart med kvinnlig rektor?!

De avbrutna kryckornas stad.

Okunnighet och misstro är de två stora hindren.

Missväxt men inte hungersnöd.

Novell, dikter, barnsida, moderna kläder, handarbete, korsord m. m.

OMSLAGSBILDEN: Våren på en trappa i Gamla stan.

*

På grund av ett förbiseende meddelades inte i förra numret varifrån den vackra teckningen på omslagssidan (de förenade händerna) stammade. Den är utförd av en amerikan, Anton Refregier, och var försedd med ordet PEACE (Fred).

Tidningen

V I K V I N N O R

Argång 13

Redaktör och ansvarig utgiv.:
VALBORG SVENSSON

I redaktionskommittén:
SIGNE FREDHOLM
BIRGIT JANSSON

*

Utkommer med nio nr per år
Prenumerationspris per år 6 kr
Lösnummer 75 öre

Postgiro: 513 23. - Norrtullsgatan 5, 1/2 tr. Stockholm Va

SVENSKA KVINNORS
VÄNSTERFÖRBUND
Tel. 32 80 96

Tryckeri AB Plantryck, Sthlm, 1961